Kai kurie SUDĖTINGI VERSLO SANDORIAI ir jų apmokestinimas

Versle vis dažniau pasitaiko įvairių sudėtingų sandorių, kurių išaiškinimų pasigendama. Panagrinėkime, kokias mokestines rizikas gali kelti tokie sandoriai.

Dr. Martynas ENDRIJAITIS
VU Teisės fakulteto ir Verslo mokyklos docentas

TIESIOGINIAI MOKESČIAI

● **Išvestinės finansinės priemonės.** Išvestinių finansinių priemonių, skirtų rizikai drausti, kurios atitinka 26-ojo VAS kriterijus, perkainojimas ir realizavimas nepatenka į PMĮ nustatytą specialiųjų taisyklių, susijusių su išvestinėmis finansinėmis priemonėmis, reguliavimo sritį, todėl naudojamų išvestinių finansinių priemonių, skirtų rizikai drausti, atžvilgiu taikomos bendrosios PMĮ nuostatos.

Pavyzdžiui, bendrovė savo veikloje naudoja išvestines finansines priemones, kurios skirtos rizikai drausti, ir pačios savaime nėra skirtos pajamoms uždirbti, t. y. nėra perleidžiamos siekiant uždirbti pajamų (gauti pelno) iš šių priemonių perleidimo; išvestinių finansinių priemonių, skirtų rizikai drausti, naudojimo rezultatas (pelnas / nuostolis) yra draudimo priemonės rezultatas, t. y. analogiškas draudimo išmokai, kompensuojančiai prekės kainą.

Tokios išvestinės finansinės priemonės, skirtos rizikai drausti, perkainojimo rezultatas pelno mokesčio apskaičiavimo tikslais priskiriamas apmokestinamosioms pajamoms (perkainojimo pelnas) arba leidžiamiems atskaitymams (perkainojimo nuostolis), t. y. išvestinės finansinės priemonės, skirtos rizikai drausti, perkainojimo rezultatas bus laikomas įprastinės veiklos pajamomis / sąnaudomis, t. y. joms netaikomos PMĮ 12 str. 7 punkto ir PMĮ 31 str. 1 d. 15 punkto nuostatos.

Kai išvestinė finansinė priemonė, skirta rizikai drausti, yra įvykdoma, t. y. yra įvykdomi visi

išvestinių finansinių priemonių sandorio sudarymo metu prisiimti įsipareigojimai, ir todėl ši priemonė nebegali būti perleidžiama kitam asmeniui, pelno mokesčio apskaičiavimo tikslais laikytina, kad išvestinė finansinė priemonė pasibaigia. **Tokiu atveju išvestinės finansinės priemonės, skirtos rizikai drausti, įvykdymo rezultatas yra priskiriamas įprastinėms vieneto apmokestinamosioms pajamoms ar leidžiamiems atskaitymams,** atsižvelgiant į perkainojimo rezultatus (PMĮ 16 str.; PMĮ 17 str. 1 d.).

Be to, svarbu paminėti, kad nuostoliai, patirti dėl išvestinių finansinių priemonių, skirtų rizikai drausti, realizavimo (įvykdžius iš išvestinių finansinių priemonių kylančias teises ir įsipareigojimus), priskiriami to mokestinio laikotarpio įprastinės veiklos ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams ir jiems netaikomos PMĮ nuostatos, reglamentuojančios nuostolių, atsiradusių dėl išvestinių finansinių priemonių perleidimo, perkėlimą (PMĮ 30 str. 1, 2 d.).

● **Skolų perleidimai.** Skolos reikalavimo įsigijimas ir rezultatas – skolos susigrąžinimas – pagal PMĮ nelaikomas finansinio turto perleidimu.

Iš su skolų išieškojimu susijusios veiklos gaunamos pajamos ir sąnaudos turi būti vertinamos / pripažįstamos, pajamas ir išlaidas skaičiuojant konkrečios individualios skolos lygmeniu, t. y. laikant, kad apmokestinamosioms pajamoms priskiriama iš atskirų skolininkų atgautos sumos ir tai skolai (skolininko lygmeniu) tenkančios skolos įsigijimo kainos skirtumas (t. y. iš atgautos sumos atimama suma, kiek kainavo tą skolą įsigyti) tą mokestinį laikotarpį, kurį pajamos faktiškai gautos.

Iš skolininkų neatgauti mokėjimai (negrąžinta / nurašoma skolos dalis) nelaikomi leidžiamais atskaitymais.

Pavyzdžiui, skolų išieškojimo bendrovė įsigyja skolų portfelius, kuriuos sudaro atskiros skolos, t. y. reikalavimo teisės perleidimo atveju vertybiniai popieriai nėra įsigyjami, o įgyjama teisė į skolą (pinigus), todėl pagal savo turinį toks veiksmas nelaikomas finansinio turto įsigijimu (PMĮ 13 str. 1 d.).

Vertinant iš tokių skolų išieškojimo veiklos susidariusį mokestinį rezultatą, laikoma, kad pagal reikalavimo teisių perleidimo sutartis įsigyjami ne skolų portfeliai (kaip skolų visuma), o į skolų portfelius įeinančios individualios skolos (kaip atskiri vienetai kiekvieno skolininko lygmeniu), nes, vykdant šią teisę, už skolą gaunamas konkretaus skolininko atlygis (atliekami išieškojimo veiksmai pagal kiekvieną skolą), mokamos netesybos / atlyginama žala už skolininkų skolinių įsipareigojimų nevykdymą ir vėlavimą sumokėti skaičiuojami individualiai kiekvienam skolininkui (t. y. kai konkretus įsipareigojimas yra atgaunamas, laikoma, kad sandoris įvykdytas) (PMĮ 7 str. 1 d., PMĮ 57 str. 1d.).

Apmokestinamosioms pajamoms priskiriama iš atskirų skolininkų atgautos sumos ir tai skolai (skolininko lygmeniu) tenkančios skolos įsigijimo kainos skirtumas (t. y. iš atgautos sumos atimama suma, kiek kainavo tą skolą įsigyti) tą mokestinį laikotarpį, kurį pajamos faktiškai gautos (PMĮ 7 str. 1 d.).

Kai pirmajam kreditoriui padengtos, bet, net ir įgyvendinus visas išieškojimo procedūras, iš skolininkų neišieškotos skolos faktiškai yra nurašomos, t. y. jų (skolos ir / ar jos dalies) yra atsisakoma, iš skolininkų neatgauti mokėjimai (negrąžinta /nurašoma skolos dalis) nelaikomi leidžiamais atskaitymais.

● **Investicinių fondų vienetų mainai.** Tarkime, investicinių fondų valdymo įmonė planuoja valdomą fondą (toliau – Prijungiamas fondas) reorganizuoti – prijungti prie veikiančio kito fondo (toliau – Įsigyjantysis fondas), valdomo kitos užsienio valstybės įmonės (grupės įmonės). Prijungiamam fondui perleidus savo turtą ir pareigas Įsigyjančiajam fondui ir tokiu būdu baigus veiklą be likvidavimo procedūros, Prijungiamo fondo investiciniai vienetai bus proporcingai pakeisti į Įsigyjančiojo fondo vienetus ir investuotojai – nuolatiniai Lietuvos gyventojai – taps Įsigyjančiojo fondo investicinių vienetų turėtojais. Prijungiamo ir Įsigyjančiojo fondų reorganizavimas nepriklauso nuo Prijungiamo fondo dalyvių valios, t. y. sprendimus dėl reorganizavimo priima išimtinai Prijungiamo ir Įsigyjančiojo fondų valdytojai.

Investuotojai, kurie reorganizavimo metu nepareikalaus išpirkti jų Prijungiamo fondo investicinių vienetų ir kurių investiciniai vienetai bus anuliuojami mainais į Įsigyjančiojo fondo vienetus, negaus jokių išmokų ir neįgis teisės laisvai disponuoti investuotomis lėšomis ar sukaupta investicine grąža. Fondų reorganizavimas vyks vadovaujantis 2009-07-13 Europos

Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/65/EB, reguliuojančios vienos valstybės ribas peržengiančių fondų jungimą, nuostatomis.

Tokiu atveju, kaip aprašyta pirmiau, investuotojai – nuolatiniai Lietuvos gyventojai (Prijungiamo fondo dalyviai) – nelaikomi gavusiais pajamų, todėl tokių investicinių vienetų mainų metu jiems neatsiranda mokestinių pasekmių pagal GPMĮ.

Taigi, kai investicinių fondų reorganizavimo (fondas prijungiamas prie Įsigyjančiojo fondo ir baigia savo veiklą be likvidavimo procedūros) metu investuotojų – nuolatinių Lietuvos gyventojų – turimi Prijungiamo fondo vienetai yra proporcingai pakeičiami į Įsigyjančiojo fondo vienetus, tačiau Prijungiamo fondo dalyviai (investuotojai) negali daryti jokios įtakos sprendimui dėl fondo reorganizavimo, reorganizavimo metu negauna jokių išmokų ir jokia forma neįgyja teisės disponuoti investuotomis lėšomis, tai tokių investicinių vienetų mainų metu gyventojai nelaikytini gavusiais pajamų, kaip ši sąvoka suprantama pagal GPMĮ 2 str. 14–15 dalių nuostatas.

PRIDĖTINĖS VERTĖS MOKESTIS (PVM)

● **Finansinės paslaugos ir PVM.** Nuo 2026-01-01, įsigaliojus PVMĮ pakeitimo įstatymui, PVMĮ 28 str. 8 dalis panaikinta (atsisakyta pavedimo Vyriausybės įgaliotai institucijai nustatyti finansinių paslaugų sąrašą) ir šis straipsnis papildytas 9 dalimi, kurioje nustatyta: „Vien administracinio, fizinio, techninio ar panašaus pobūdžio paslaugų teikimas, nesukeliantis su šiame straipsnyje nurodytomis finansinėmis paslaugomis susijusio sandorio šalių teisinės ir finansinės padėties pokyčio, nelaikomas šiame straipsnyje nurodytų finansinių paslaugų, kurioms taikomos šio straipsnio 3–5 dalių nuostatos dėl neapmokestinimo PVM, teikimu.“

Tais atvejais, kai sandorį sudaro keli elementai, tai sprendžiant, kokias kitas su paslaugos teikimu susijusias papildomas paslaugas reikia įtraukti į pagrindinio sandorio apmokestinamąją vertę, kiekvienas atvejis turi būti nagrinėjamas atskirai ir turi būti atsižvelgiama į pirkėjo tikslus ir kitas aplinkybes. Jeigu teikiama paslauga neturi atskiro savarankiško tikslo, tačiau padaro pagrindinę paslaugą patrauklesnę vartotojui, o į keletą suteiktų paslaugų išskaidoma dirbtinai, laikoma, kad buvo suteikta viena paslauga ir į jos apmokestinamąją vertę įtraukiama papildomos paslaugos vertė.

Vien fizinio, techninio, administracinio ar panašaus pobūdžio paslaugų teikimas, nekeičiantis finansinio sandorio teisinės ar finansinės padėties, nelaikomas finansinių paslaugų teikimu.

Pavyzdžiui, bendrovė yra įsteigta Lietuvoje ir teikia įvairias paslaugas, susijusias su turto apsauga, grynųjų pinigų transportavimu ir techniniais sprendimais, Lietuvoje įsikūrusiems klientams. Galima išskirti dvi bendrovės teikiamų paslaugų rūšis, susijusias su grynųjų pinigų pervežimu ir techninės pagalbos, susijusios su grynaisiais pinigais, teikimu klientams: **bankomatų priežiūra ir grynųjų pinigų inkasavimas.**

● **Bankomato priežiūros paslaugos** apima veiksmų kompleksą, kuris iš esmės yra techninio pobūdžio paslaugos, susijusios su bankui priklausančių ir bankomatui skirtų pinigų saugojimu, paruošimu papildyti ir bankomato papildymu, monitoringu, pinigų poreikio planavimu, informacijos apie perskaičiuotus pinigus perdavimu bankui, su pinigais susijusių incidentų sprendimu, banko ir bankomato remonto paslaugas teikiančios įmonės informavimu apie poreikį remontuoti ir kt. Banko mokamas atlygis bendrovei už bankomato priežiūros paslaugas yra apskaičiuojamas kas mėnesį už kiekvienam bankomatui suteiktas paslaugas pagal sutartą formulę.

Grynųjų pinigų inkasavimo paslaugos apima piniginio krovinio pervežimą, apdorojimą ir informacijos apie pinigų sumą perdavimą bankui, kad bankas įskaitytų grynuosius pinigus į kliento sutartyje nurodytą banko sąskaitą. Piniginis krovinys nuosavybės teise nepriklauso bendrovei. Iš pradžių, kai piniginis krovinys yra paimamas ir gabenamas, jis priklauso bendrovės klientui, paskui, kai bendrovė perskaičiuoja krovinyje esančią sumą ir pateikia pranešimą bankui, kad sumą įskaitytų į kliento sąskaitą, grynieji pinigai tampa banko nuosavybe. **Atlygis už bendrovės paslaugas apskaičiuojamas kiekvieną mėnesį ir priklauso tiek nuo pervežimų kiekio, tiek nuo krovinio sumos.** Jeigu klientas

per mėnesį nė karto nepasinaudoja bendrovės paslaugomis, klientas moka minimalų sutarties mėnesinį administravimo mokestį.

Bendrovės teikiamos paslaugos (bankomato priežiūros ir grynųjų pinigų inkasavimo) iš esmės yra fizinio, techninio ir administracinio pobūdžio paslaugos, kurios PVM apskaičiavimo tikslais nelaikomos PVM neapmokestinamomis finansinėmis paslaugomis.

Paminėtina, kad PVMĮ 28 str. 3 dalyje nustatyta, jog PVM neapmokestinamos indėlių ir kitų grąžintinų lėšų priėmimo ir tvarkymo paslaugos, atsiskaitymų tarp bankų ir (arba) kitų kredito įstaigų įskaitymas (tarpuskaita), taip pat kitos su atsiskaitymų organizavimu susijusios paslaugos, pinigų pervedimas, atsiskaitymo negrynaisiais pinigais organizavimas (įskaitant banko kortelių ar kitų mokėjimo priemonių išleidimą, jų turėtojų aptarnavimo paslaugas ir operacijų su jomis atlikimą), akredityvų išleidimas ir su jais susijusios operacijos, taip pat sandoriai dėl skolų ir skolinių pasižadėjimų.

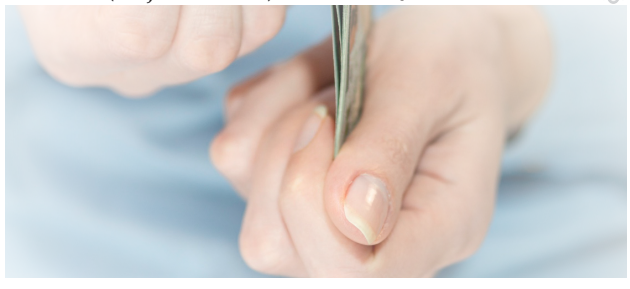
Pavyzdžiui, bendrovė iš banko perima bankomatų tinklą. Po šio perėmimo bendrovė valdomame bankomatų tinkle sudarys sąlygas vykdyti grynųjų pinigų išėmimo ir įdėjimo operacijas, inicijuotas banko kortelių turėtojų. Kartu kortelių turėtojams bus teikiamos ir papildomos paslaugos, tokios kaip banko kortelės PIN kodo keitimas, atblokavimas, sąskaitos likučio užklausa ar operacijos santraukos išrašas. Kadangi bendrovė ne tik prižiūrės techniką (bankomatus), bet ir prisiims visą finansinę atsakomybę už operacijų autorizavimą, saugumą bei pinigų srautus, šios paslaugos pripažįstamos finansinėmis paslaugomis. Dėl šios priežasties, remiantis PVMĮ 28 str. 3 dalimi, pagrindinės (grynųjų pinigų įdėjimas / išėmimas) paslaugos ir pagrindinę paslaugą papildančios (PIN keitimas, likučio užklausa) paslaugos laikomos finansinėmis PVM neapmokestinamomis paslaugomis.

● **Verslo kaip komplekso perleidimas.** Tarkime, bendrovė planuoja sudaryti verslo (ekonominės veiklos) pirkimo sandorį su nesusijusia įmone Y, kuri vykdo tarpininkavimo veiklą. Bendrovė, įsigijusi verslą iš įmonės Y, tęs pastarosios vykdytą veiklą, plės bei tobulins teikiamas tarpininkavimo paslaugas. Bendrovei bus perduodamas turtas, teisės, pareigos bei įsipareigojimai, susiję su tarpininkavimo paslaugų teikimu (duomenų bazė, programa, visi darbuotojai, tiesiogiai susiję su tarpininkavimo paslaugų teikimu, sutartys su tiekėjais ir partneriais, reikalingos tarpininkavimo paslaugų teikimo veiklai tęsti, ir iš jų kylančios teisės ir įsipareigojimai, įranga, inventorius, kitas turtas, teisės ir įsipareigojimai, kurie sudaro verslą ir yra reikšmingi verslui kaip savarankiškai veikiančiam ir savo veiklos tęstinumą išlaikančiam vienetui). Taigi, **bendrovė, naudodamasi perimto verslo visuma, turės galimybę tęsti perimtą ekonominę veiklą** (plėsti bei tobulinti teikiamas tarpininkavimo paslaugas).

Tais atvejais, kai apmokestinamasis asmuo savo vykdomą ekonominę veiklą (ar jos dalį) kaip kompleksą (t. y. įsigytų ir naudotų šioje veikloje nuosavybės teisės objektų, taip pat kitų su ta veikla susijusių turtinių bei neturtinių teisių, skolų ir kitokių pareigų visumą) perduoda, įskaitant atvejus, kai veikla (ar jos dalis) kaip kompleksas perduodama kaip juridinio asmens dalyvio turtinis įnašas, kitam apmokestinamajam asmeniui, tęsiančiam perduodamą veiklą, toks veiklos (ar jos dalies) perdavimas PVM apskaičiavimo tikslais nelaikomas nei prekių tiekimu, nei paslaugų teikimu ir nėra PVM objektas.

Sąvoka „viso turto ar jo dalies perleidimas“ PVM apskaičiavimo tikslais suprantama kaip apimanti verslo perleidimą ar savarankiškos verslo dalies perleidimą, į kurį įeina tiek materialūs (t. y. perleidžiami nuosavybės teisės objektai), tiek ir nematerialūs elementai (pvz., prestižas).

PVM apskaičiavimo tikslais svarbu nustatyti, kada vyksta veiklos (ar jos dalies), kada – atskirų turto vienetų tiekimo sandoris. Atskirų turto vienetų pardavimas – tai atskirų materialaus (pvz., nekilnojamojo turto) ir nematerialaus (pvz., programinės įrangos, licencijų) turto vienetų pardavimas. **Tokiu atveju atskiri turto vienetai apmokestinami PVM.** Pasitaiko atvejų, kai atskiri turto vienetai yra įvertinti atskirai (pvz., nurodoma grynojo turto ir prestižo kaina), tačiau šie vienetai yra taip glaudžiai susiję, kad jų visuma ekonominiu požiūriu sudaro vieną – veiklos (ar jos dalies) – sandorį.

2026-ųjų atskaitomybė paprastai: išsamūs paaiškinimai, pavyzdžiai, klausimynai, rekomendacijos

Išsamiausia finansinės atskaitomybės parengimo instrukcija – darbo priemonė

2026 m. FINANSINĖS ATASKAITOS: sudarymas, tvirtinimas ir skelbimas

Joje rasite:

- 2026 m. finansinių ataskaitų rengimo ypatumus;
- išnagrinėtą kiekvieną finansinių ataskaitų straipsnį, aptartas patrauklios atskaitomybės galimybes, mažųjų bendrijų finansinės atskaitomybės ypatumus;
- išsamų aiškinamojo rašto rengimo klausimyną ir šabloną;
- akcininkų protokolų ir kitų svarbių dokumentų formų pavyzdžius su paaiškinimais;
- ***apie 30 su atskaitomybe susijusių dokumentų pildomų šablonų, lengvai pritaikomų kiekvienos įmonės reikmėms.***

Darbo priemonės kaina iki lapkričio 15 d. – 55 €, vėliau – 65 €. Visos kainos nurodytos su PVM.

Speciali kaina „Pačiolio“ 78-ojo didžiojo seminaro dalyviams – tik 43 €.

Nemokamas pristatymas visoje Lietuvoje!

Norėdami įsigyti darbo priemonę, sumokėkite jos kainą į UAB „Paciolio prekyba“ (į. k. 300807502) a. s. LT347044060005977111 AB SEB banke. Mokėjimo nurodyme įrašykite prekės kodą (FAPDK26), pristatymo adresą ir tel. numerį.

Užs. 2626bam

Daugiau informacijos – tel. (0 5) 2700 636, el. p. knygos@paciolis.lt arba www.Paciolis.lt